



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque**

**Pallavicino, Sforza**

**Romæ, 1649**

Capvt Primvm. De Bono in genere.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38987**



# LIBER

## PRIMVS.

*De Actibus humanis.*

### CAPVT PRIMVM.

*De Bono in genere.*

**B**ONVM in genere  
re nō potest de-  
finiri per expli-  
cationē clario-  
rem. Id verō est commune  
omnibus nominibus substitu-  
tis vel alicui cognitioni experi-  
mentali, vel illis conceptibus  
vniuersalibus, quos naturaliter  
intellectus potest illicō abstra-  
here à peculiaribus experien-  
tijs, vt eiusmodi nomina non

A pos-



possint clarius definiri : Sicut enim sunt aliqua veritates immediatè notæ ex terminis, quæ vocantur prima principia ratiocinandi, & quæ per alias rationes probari nequeunt, sed per illas veritates probantur cœtera; similiter sunt aliqua veluti elementa cognoscendi, quæ nō possunt magis declarari, sed per illa declarantur cœtera : adeoque sicut tunc dicimur aliquid scire, quando eius veritatē in prima principia ratiocinandi resolvimus; ita dicimur aliquid intelligere; quando eius explanationē ad prima principia cognoscendi perducimus.

2. Cum ergo *Bonum, Ens*, aliaque similia sint conceptus quidam vniuersalissimi quos intellectus quicumq. statim abstrahit



hit, dum experitur aliquod ens, aut bonum particulare, proinde sunt conceptus primi, & clarissimi, non tam egentes explicatione, quàm illam cœteris conceptibus tribuentes. Potest tamen formari de illis aliqua explicatio, per quam præcipua quædam illorum proprietates innotescat. Sic definimus, *album esse disgregatiuum visus*; non quia clarius sit, *disgregare visum*, quam, *esse album*, quod omnes oculati per experientiam percipiunt; sed quia sic exponitur aliqua proprietates albi à rudibus inobservata.

3 Talis est illa explicatio Boni; *Bonum est quod omnia appetunt*. Quod effatum dupliciter intelligi potest. Primò, ita ut quicumq. putauerit aliquod obie-



4      *Liber Primus.*

atum esse bonum, illud appetat.  
Secundò, vt quicumque cognouerit illam rem, quæ est bona, nec errorem, aut ignorantiam habuerit circa reliqua prædicata ipsius, illam necessariò appetat. Dixi: *circa reliqua prædicata*: siquidem prædicata sunt duplicis generis. alia quidem prima, quorum conceptus non fundantur in aliquo alio prædicato, vt v.g. *Ens, Substantia, album, dulce*. Alia quæ supponunt conceptum alicuius alterius prædicati saltem confusum. In quo eorum conceptus, & notio fundatur, vt v.g. *simile, dissimile, verum*, & alia eiusmodi.

4 Sic etiam *bonū, vel malum* sunt prædicata secunda, quæ semper supponūt aliquod aliud  
præ-



prædicatum peculiare, ratione  
cuius talia nomina cōueniant.  
Cuius rei signum est, quod ubi-  
cumque inuenimus affirmabile  
prædicatum boni, reddimus  
pro ratione istius prædicati uni-  
uersalis aliquod prædicatum  
particulare, dicendo ex. g. *est*  
*bonum quia est sapiens: est bonū*  
*quia est iucundum, &c.* quod  
idem contingit de malo, ex quo  
patet istos non esse conceptus  
primos, sed resultantes ex disiū-  
cto aliorum conceptuum ante-  
cedentium.

5 Et hæc est ratio cur omnis  
potentia appetitiua cuius obie-  
ctum prosecutionis est bonum,  
& cuius obiectum fugæ est ma-  
lum, sit instituta primariò non  
propter se, sed propter alias po-  
tentias. Ex. g. voluntas non

00 A 3 quæ-



quærit primariò bonum voluntatis, sed sapientiam, quæ est bonum intellectus, sanitatem, quæ est bonum corporis, &c. & pariter fugit malum primariò non suum, sed aliarum potentiarum. Ratio, inquam, est quia non potest appeti res, vt bona, vel odio haberi, vt mala, nisi propter aliquod aliud prædicatum primum, in quo ea prædicata secunda fundentur. Illud verò prædicatum primū est obiectum alicuius alterius potentia ab appetitiua. Nam omne bonum particulare terminans actum directum voluntatis supponitur bonum ante constitutionem ipsius voluntatis, sicut omne obiectum supponitur ante eam potentiam, cuius est obiectum. Sed esse  
bo-



bonum includit esse cōueniens  
alicui potentiæ. Ergo omne  
bonum particulare anteceden-  
ter ad potentiam appetitiuam  
intelligitur cōueniens alicui al-  
teri potentiæ.

6 Quare potentia appetitiua  
est tanquam gubernator, cuius  
finis est, vt benè sit subditis sibi  
commissis, neque tanquam  
gubernator intendit bonum  
proprium directè, sed tantùm  
reflexè, quatenus bonum sub-  
ditorum est bonum gubernato-  
ris, vt gubernator est. Sicut ta-  
men gubernator ponitur in ci-  
uitate gratia ciuium, sed post-  
quam est semel positus habet  
aliquod bonum particulare,  
quod censetur bonū totius ci-  
uitatis, quatenus est bonum  
alicuius, qui est pars eiusdem.



ciuitatis, ita potentia appetentes inductæ sūt à principio gratiæ coeterarum, sed postquam sunt semel inductæ, habent bonum peculiare, hoc est gaudiū, quod censetur bonum totius individui. Si quis ergo in nullo ex prædicatis primis, & antecedentibus ad conceptum boni errauerit, aut ignorantiam habuerit, non potest non cognoscere obiectum vt bonum, adeòque illud non appetere.

7 Censemus verò hanc esse proprietatem boni, non quia quodlibet bonum est pars foelicitatis, quæ vtpotè finis hominis necessariò appetitur, adeòque omnes illius partes necessariò appetuntur; sed è contrario asserimus, ideò foelicitatem amari, quia est quoddam bonum.



*De Actib. hum. Cap. I. 9*

num. Non enim sola foelicitas, sed bonum in genere est obiectum appetitiuæ potentiæ: sicut non solus cumulus veritatum, sed quodlibet verum est obiectum potentiæ intellectiuæ.

Quando autem aliqua proprietas conuenit generi; tunc ratio cur conueniat speciei est, quia species includitur in illo genere.

At foelicitas est quædam species boni; sicuti collectio entium est quædam species entis. Quemadmodum enim *Ens* prædicatur, & de collectione, & de partibus, ita & *Bonum*. Quare sicut proprietates entis non conueniunt entibus peculiari-bus quia sunt partes illius collectionis; sed vice versa; ita & proprietates boni.

8. Necessariò appeti saltem.

A 5 ap.



appetitu inefficaci, hoc est tali, qui etiam supposita in appetente potentia, non trahat infallibiliter effectiōnem obiecti, conuenit omnibus bonis etiam mixtis cum malitia. Hic enim appetitus inefficax ita bonum diligit, vt nullo modo malitiam amplectatur; sed potius disponit animum, vt si possit acquirere bonū illud à malitia seiunctum, acquirat. Necessariò autem appeti appetitu efficaci nō conuenit nisi bono puro. Nulla enim potentia necessitatur ad actum, qui acceptet aliquid inimicum ipsi potentiae, cuiusmodi est malum respectu uolūtatis. Actus uerò efficax licet nō amet omnia prædicata obiecti, omnia tamen acceptat, dū omnia ponit: & hæc est radix  
li.



*De Actib. hum. Cap. I. 11*

libertatis in voluntate creata,  
de qua re inferius in loco.

9 Bonum autem purum nō modo sic allicit appetitum, vt odio haberi nequeat, sed vt nequeat non appeti. Sicut etiam purum malum non solum nequit amari, sed nequit non odio haberi. Neque censemus id verum esse tantummodò, quoties vel in exercitio appetitus erga bonum, vel in exercitio auersationis erga malum non apparet vllum incommodum. Hanc enim limitationem dupliciter refellimus primò à posteriori; possunt namque alioquin damnati non auersari per dolorem statum suum, & posset quilibet non dolere de sua miseria, cum in exercitio eiusmodi doloris magnum in-



commodū inueniat, ita ut vellet non dolere si posset. Secundò idem refellitur à priori, quoniam appetitio non allicitur à bonitate sua, sed obiecti. Bonitas enim appetitionis allicit potius actum imperantem, quo ipsam appetitionem nobis præcipimus. Sic namque utilitas contritionis non allicit nos ad contritionem ipsam, quæ vnicè mouetur à bonitate Dei, sed ad illum actum quo volumus cōteri. Quemadmodum ergo etiam si in exercitio amoris appareret aliqua bonitas, tamen nisi hæc appareat in obiecto, non habemus libertatem ad amandum; ita etiam si in exercitio amoris appareret aliqua malitia, nisi hæc appareat in obiecto, non habemus libertatem

tem



tem ad non amandum posità  
quidem semel libertate ex mix-  
tione malitiæ, & bonitatis in  
obiecto; adeòque posito quòd  
actus amoris sit in dominio no-  
stro, potest eius bonitas, vel ma-  
litas conducere, vt amor elicia-  
tur, vel omittatur mouendo  
nos ad alium actum imperan-  
tem, vel impediendum. Sed  
eiusmodi actus supponunt iam  
libertatem ex indifferentia obie-  
cti, vt diximus.

CAPVT II.

*De diuisione bonorum in media,  
& fines. De multiplici genere  
finium. Et quæ nam sint ea bo-  
na, quibus conuenit ratio finis.*

10 **B**ona generatim diuidū-  
tur in ea, quæ sunt bona  
gratia sui, & vocantur fines,  
& in ea quæ sunt bona gra-  
tia

tia